

Temat: Cechy dobrego reportera

Czas realizacji: 1 godz.

Cele zajęć

■ Cel ogólny

Zdobycie wiedzy na temat reportażu, umiejętności wskazania najważniejszych cech, którymi powinien odznaczać się reporter

■ Cele szczegółowe

Uczeń:

- z zaangażowaniem bierze udział w dyskusji,
- rozróżnia gatunek reportażu,
- przedstawia, na czym polega specyfika pracy reportera,
- gromadzi argumenty na określony temat,
- wymienia zasady organizacji tekstu reporterskiego,
- analizuje różne teksty i wskazuje cechy charakterystyczne reportażu,
- poszukuje tematów będących źródłem tekstu dziennikarskiego.
- sprawnie posługuje się poprawną odmianą polszczyzny pisanej i mówionej.

■ Metody i formy pracy:

- metody aktywizujące – burza mózgów, dyskusja,
- rozmowa kierowana,
- ćwiczenia redakcyjne,
- ćwiczenia z tekstami prasowymi,
- praca z komputerem z dostępem do Internetu,
- indywidualna praca analityczna i redakcyjna.

■ Środki dydaktyczne:

- karta pracy: *Cechy dobrego reportera*,
- materiały dla nauczyciela: *Cechy dobrego reportera*,
- „Po polsku. Literatura, język, komunikacja. Zeszyt ćwiczeń do gimnazjum.Kl.2.”, red. L.Adrabińska-Pacula, A.Hącia, J.Malczewska, J.Olech, WSzPWN,
- fragmenty różnych tekstów prasowych,
- komputer z dostępem do Internetu, m.in. stron: <http://jak-napisac.klp.pl/a-9534.html> ; <http://e-lekcje.org/mamtv/o-sztuce-pisania-i-obserwowania-swiata.html>
- komputer, tablica, arkusze papieru, flamastry.

Temat: Cechy dobrego reportera

■ Przebieg lekcji

1. Faza wstępna – reporter wg R Kapuścińskiego/ prezentacja (5 min.)

- Nauczyciel prosi, by uczniowie podzielili się na forum efektami swej samodzielnej pracy. Uczniowie mieli przeczytać artykuł „Dziennikarstwo z mistrzem” Roberta Moniki (ze strony <http://www.lekturyreportera.pl/ludzie/dziennikarstwo-z-mistrzem/>) i zapisać w punktach, jakimi cechami wg Kapuścińskiego powinien odznaczać się reporter.
- Chętni uczniowie na forum prezentują wyniki swej pracy.

2. Faza realizacyjna

- Nauczyciel uprzedza uczniów, że cała lekcja będzie poświęcona szukaniu odpowiedzi na pytanie: „Jakie cechy powinien posiadać dobry reporter”.
- Uczniowie wchodzi na stronę Fundacji Nowe Media i słuchają wypowiedzi na ten temat Mariusz Szczygła „ O sztuce pisania i obserwowania świata” (adres strony: <http://e-lekcje.org/mamtv/o-sztuce-pisania-i-obszervowania-swiata.html>). Podczas oglądania poszczególnych części wywiadu z Mariuszem Szczygłem uczniowie wykonują zadania w Karcie pracy. Nauczyciel może przedstawić uczniom krótką sylwetkę dziennikarza (przykładowe informacje znajdują się w *Materiałach dla nauczyciela*).

a) Dobry reporter-czyli jaki? (4:23-film, ok. 5 min. praca uczniów)

- Uczniowie oglądają 1. część wystąpienia Mariusza Szczygła „ Cechy dobrego reportera” na stronie <http://e-lekcje.org/mamtv/o-sztuce-pisania-i-obszervowania-swiata.html>
- Nauczyciel prosi uczniów, by zapisali w formie mapy myśli cechy dobrego reportera oraz wskazali różnicę między reporterem i publicystą (zad. 1. i 2. Z Karty pracy)
- Po ustalonym czasie liderzy grup prezentują wyniki pracy grupy.
- Dyskusja na temat tego, jaka wg nich jest najważniejsza cecha reportera. Propozycje uczniów nauczyciel zapisuje na tablicy.

b) Temat na reportaż (7:30-film, ok. 5 min. praca uczniów)

- Nauczyciel prosi, by uczniowie obejrżeli 2. część prezentacji z wypowiedzią M.Szczygła „ Temat na reportaż”.
- Po obejrzeniu tej części prezentacji uczniowie odpowiadają, jaką tezę o poszukiwaniu tematów reportaży stawia na początku swej wypowiedzi M.Szczygł (zad.3. Karta pracy) oraz jakie są cechy dobrego reportażu (przykładowe cechy dobrego reportażu, które mógłby dopowiedzieć nauczyciel, znajdują się w *Materiałach dla nauczyciela*).
- Chętni uczniowie odczytują swe odpowiedzi.

c) Jak dobierać materiał i jak konstruować reportaż? (8:42-film, ok. 5 min. praca uczniów)

- Nauczyciel prosi, by uczniowie obejrżeli 3. część prezentacji z wypowiedzią M.Szczygła „Jak dobierać materiał i jak konstruować reportaż?”.
- Po obejrzeniu tej części prezentacji uczniowie odpowiadają, jak należy dobierać i selekcjonować materiał na reportaż (zad.4. Karta pracy). Chętni uczniowie prezentują swe odpowiedzi.

Temat: Cechy dobrego reportera

3. Faza podsumowująca – reporter czy reportażysta (3 min.)

- Nauczyciel odczytuje na głos informację ze str. 82 w podręczniku *„Po polsku. Literatura, język, komunikacja. Zeszyt ćwiczeń do gimnazjum.Kl.2.”*, red. L.Adrabińska-Pacuta, A.Hęcia, J.Malczewska, J.Olech, WSpWN zawartą w rubryce: *„Ważne słowa”* o tym, kim jest reporter, a kim reportażysta.
- Nauczyciel prosi, by uczniowie zapisali w zeszytach informację o tym, że twórcy reportaży to: reportażyści.

■ Ewaluacja/samodzielna praca uczniów

- 1) Po obejrzeniu 4. części prezentacji z wypowiedzią M.Szczygła *„Rady dla młodych reporterów i dziennikarzy”* wykonaj zad.4. z Karty pracy: zapisz w punktach *„Poradnik dla młodego reportera”*
- 2) Na stronie <http://e-lekcje.org/pomoce-naukowe/reportaz-jak-zaczac.html> przeczytaj tekst Marka Millera *„Reportaż – jak zacząć”*, a następnie w formie mapy myśli zapisz notatkę o reportażu (tekst artykułu dostępny też w Materiałach dla nauczyciela)

Temat: Cechy dobrego reportera

KARTA PRACY

1. Na podstawie wypowiedzi M.Szczygła „Cechy dobrego reportera” (na stronie <http://e-lekcje.org/mamtv/o-sztuce-pisania-i-obserwowania-swiata.html>) zapisz w formie mapy myśli, jakie cechy powinien posiadać dobry reporter.

CECHY REPORTERA

2. Na podstawie wypowiedzi M.Szczygła „Cechy dobrego reportera” (na stronie <http://e-lekcje.org/mamtv/o-sztuce-pisania-i-obserwowania-swiata.html>) wyjaśnij, na czym polega różnica między reporterem a publicystą.

.....

.....

.....

.....

3. Po obejrzeniu 2. części wypowiedzi M.Szczygła „Temat na reportaż” odpowiedz

a) jaką tezę o tematach i reporterach stawia na początku swej wypowiedzi M.Szczygł

.....

.....

b) jakie są cechy dobrego tematu reportażu

.....

.....

.....

.....

4. Po obejrzeniu 3. części wypowiedzi M.Szczygła „Jak dobierać materiał i jak konstruować reportaż?” odpowiedz na poniższe pytania.

a) ile procent z zebranego materiału na ogół wykorzystuje reporter.....

b) jakie są etapy przygotowywania materiału reporterskiego

.....

.....

.....

.....

.....

Temat: Cechy dobrego reportera

c) jak reporterzy potocznie nazywają pracę z materiałem reporterskim (dlaczego)

.....

.....

.....

.....

.....

5. Wejdź na stronę <http://e-lekcje.org/mamtv/o-sztuce-pisania-i-obszernosci-swiata.html> i obejrzyj 4. część wypowiedzi M.Szczygła na temat reporterów i reportaży: „Rady dla młodych reporterów i dziennikarzy” i po obejrzeniu zapisz w punktach „Poradnik dla młodego reportera”

[illegible]

Temat: Cechy dobrego reportera

MATERIAŁY DLA NAUCZYCIELA

1. Przykładowa informacja na temat Mariusz Szczygła

Mariusz Szczygieł – ur. w 1966 roku w Złotoryi, reporter, absolwent Wydziału Dziennikarstwa Uniwersytetu Warszawskiego. Pracę zaczął zaraz po maturze w tygodniku "Na przełaj". Od 1990 roku pracuje w "Gazecie Wyborczej", od roku 2004 jest redaktorem "Dużego Formatu". W latach 1995–2001 prowadził talk-show "Na każdy temat" w TV Polsat. Wydał sześć książek: *Niedziela, która zdarzyła się w środę* (1996, 2011), *Gottland* (2006, 2010), antologię *20. 20 lat nowej Polski w reportażach według Mariusza Szczygła* (2009, 2011), *Kaprysyk. Damskie historie* (2010), *Zrób sobie raj* (2010) oraz *Laska nebeska* (2012). Książka *Gottland*, poświęcona Czechom, została przełożona na 10 języków, autor otrzymał za nią m.in. NIKE Czytelników oraz European Book Prize 2009 – nagrodę Unii Europejskiej za najlepszą europejską książkę roku. Razem z Wojciechem Tochmanem i Pawłem Goźlińskim założył Instytut Reportażu oraz księgarnię reporterów Wrzenie Świata.

2. Przykładowe cechy dobrego reportażu

- wiarygodność, prawdziwość
- obiektywizm
- dokumentaryzm, fakty z autopsji, z relacji uczestników, naocznych świadków, ekspertów, z dokumentów
- autentyzm (prawdziwość) - nasycanie tekstu datami, liczbami precyzyjnie pokazującymi kolejność, wielkość, skalę opisywanych faktów
- obrazowość
- emocjonalność – coraz większa rola
- wielostylowość
- styl potoczny u narratora zmniejsza dystans, łagodzi f. perswazyjną,
- stylizacja fragmentów reportażu zastępuje cytaty
- czasem dopuszczalna fikcja, jeśli pozwala zobrazować problem, zjednać odbiorców z bohaterami reportażu
- aktualność, ale możliwe odwołania do historii
- dostosowanie formy do tematu (zasada relewancji)
- brak komentarza (prawo do niego ma czytelnik), ewentualny komentarz wyraźnie oddzielony od części referującej
- ascetyzm artystyczny
- dwupłaszczyznowość - pierwszą płaszczyznę stanowi czas i przestrzeń przedstawianego zdarzenia, druga płaszczyzna to czas i przestrzeń reportażu
- achronologiczność (fakultatywna cecha)

Temat: Cechy dobrego reportera

3. Artykuł Marka Millera „ Reportaż – jak zacząć?” (ze strony <http://e-lekcje.org/pomoce-naukowe/reportaz-jak-zaczac.html>)

Nie wiem jak zacząć, wiem jak zaczynałem. Dlaczego się przed Wami mądrzę? Dlaczego mówię, że wiem, skoro do końca nie wiem. Jedynym powodem jest to, że od 30 lat uprawiam reportaż i utrzymuję z tej pracy rodzinę (2+2). Kocham swój zawód i nigdy to, co robię, mi się nie znudziło. Wręcz odwrotnie, mam poczucie drogi, którą podążam i wewnętrznego rozwoju. Jest coraz ciekawiej. Pociągają mnie poszukiwania i eksperymenty. Interesują mnie nowe możliwości reportażu, reportaż jakiego jeszcze nie było.

Stoi przed Wami wyzwanie

Jeżeli zaczynamy coś nowego i ważnego, to warto sobie uświadomić w co się pakujemy, jakie stoją przed nami perspektywy, jakie będą konsekwencje naszych decyzji? Dlaczego chcemy napisać reportaż? Dlaczego chcemy być reporterami? Dlaczego nas to tak naprawdę interesuje? Większość ludzi uważa, że wie, co ich interesuje, że to oczywiste. Najczęściej to nieprawda. Trzeba długiej, wytrwałej pracy, żeby sobie (profesjonalnie, zawodowo) uświadomić własne predyspozycje, zainteresowania, odkryć swoje powołanie. Stoicie właśnie przed taką szansą. Jeśli podejście do tej próby poważnie, jeśli pójdziecie na całość, jeśli położycie się na tej fali do końca i pozwolicie się nieść. Ustalmy jednak najpierw nic porozumienia, definicje, podstawę naszych rozważań. Proponuję, (do dyskusji) że reportaż to nic innego jak opowiadanie o faktach, które rzeczywiście miały miejsce i są ważne dla jakiejś społeczności. To na początek wystarczy.

Temat - piszemy o czymś, co jest istotne

Dlaczego chcę napisać reportaż? Melchior Wańkowicz w "Karafce La Fontaine'a" pisał, że bezpośrednim bodźcem reportażu jest chęć spotęgowania własnych odczuć przez komunikowanie ich innym. Czuję podobnie. Powinnyśmy więc odczuwać chęć opowiedzenia o czymś, opowiedzenia czegoś co dla nas samych jest bardzo ważne. To przekonanie, to swoje zdanie, swój autorski punkt widzenia rozpoczyna pracę nad reportażem. Czy macie taki autorski punkt widzenia na temat swojej redakcji? Temat rodzi się wtedy kiedy znajdujemy COŚ – człowieka (reportaż o człowieku) - wydarzenie (reportaż o wydarzeniu) - stan rzeczy (reportaż o problemie, sprawie, zjawisku, środowisku). Co znaleźliście? Jaki rodzaj reportażu wybraliście? Temat można znaleźć i zgłosić samemu lub może być zadany, narzucony. Jeżeli chcemy być reporterami musimy być na taką ewentualność przygotowani. Jeżeli mamy już temat, autorski do niego stosunek i wybraliśmy rodzaj reportażu warto przypomnieć sobie kryteria dobrego tematu na reportaż:

1. Dla ilu osób temat jest ważny i co zrobić aby stał się ważny dla jak największej grupy ludzi. Jak tą grupę określamy? Co o niej wiemy?
2. Czy mamy choć jedną scenę, informację a może tylko liczbę, która jest rzeczą wyjątkową, jedyną, absolutnie oryginalną. Czasami dla jednej sceny warto opowiedzieć całą resztę.
3. Czy wiemy jak to opowiedzieć? Czy mamy na to pomysł? Temat to jedno, a sposób opowiedzenia tematu to drugie. Krzysztof Kąkolewski uważa, że każda historia powinna być opowiedziana językiem biologicznie z nią zrośniętym. Opowieści o gangsterach było tysiące, ale nikt nie opowiedział o nich jak o rodzinie. Zrobił to dopiero F. F. Coppola w "Ojcu chrzestnym".

Temat: Cechy dobrego reportera

Na temat trzeba mieć pomysł

Czy macie już swój pomysł na opowieść o waszej redakcji? Jeśli tak, to możecie już dokonać wyboru swojej obecności w opisywanym zdarzeniu. Stoją tu przed Wami cztery możliwości – wspomniany już Krzysztof Kąkolewski mówi o tym w sposób następujący:

1. Możecie odtworzyć fakty na podstawie opowiadań świadków i świadectw dokumentów. Mamy tu do czynienia z zupełną niezależnością tworzywa ta znaczy fakt od autora.
2. Możecie być obecni przy zdarzeniu np. uczestnicząc w burzliwym kolegium redakcyjnym, na którym podjęto decyzję o zamknięciu pisma i z tego uczynić główny atut swojego reportażu. Przyjmujecie tu rolę biernego świadka, obserwatora.
3. Możecie wziąć aktywny udział w wyprawie wysokogórskiej pełniąc rolę jej fotoreportera. Będzie to tzw. Obserwacja uczestnicząca.
4. Na koniec wreszcie możecie wywołać jakieś zdarzenie – sprowokować je tylko po to, by później opisać. Świadomie tworzy się tu materiał jakim jest życie. Amerykański reporter J. H. Gryffin przy pomocy lampy kwarcowej i środków chemicznych zmienił kolor skóry na czarny i jako Murzyn odbył podróż przez rasistowskie stany USA. Reporter stał się głównym bohaterem swego reportażu.

Wybór rodzaju uczestnictwa należy do Was – zależy od waszych osobowości, charakterów, temperamentów. Tu nie umiem niczego doradzić.

Zbierzcie materiały i do dzieła

Jeżeli poprzednie etapy przygotowań mamy już za sobą przystępujemy do etapu najważniejszego – do etapu zbierania materiałów. Jak to powiecie, przecież znamy własną redakcję, co tu zbierać, wystarczy usiąść i pisać. Nic bardziej mylnego, przestrzegam Was. Musicie za wszelką cenę znaleźć dystans do tego, co już wiecie. Musicie spojrzeć na własną redakcję i na samych siebie jak na temat i specjalnie zebrać do tego tematu materiał tzn. przeprowadzić wywiady, a być może zgromadzić dokumenty i zrobić zdjęcia. Warto się również na początku zastanowić, czym tak naprawdę jest redakcja? Kto jest waszym bohaterem? Redakcja to zawsze jakaś wspólnota. Jaka? Reportaż to kult szczegółu, konkretności, to wiara, że poprzez szczegół pokażemy cały świat, że stworzymy istotną metaforę. Pamiętajcie, im bliżej szczegółu, tym bliżej prawdy. Macie takie szczegóły? Jedno to fabuła, a drugie to to, co chcecie przez tę fabułę powiedzieć. Macie świadomość tych dwóch funkcji tekstu? Kiedy stwierdzicie, że materiał jest już zebrany, to piszcie. Piszcie na fali emocji, piszcie tak jak się pisze list do przyjaciela. Piszcie "bebechami". Wtedy pisze się szybko i najczęściej trafnie. Potem odłóżcie tekst na 2,3 dni i przeczytajcie jeszcze raz, najlepiej na głos. Wszelkie nadmierne egzaltacje i fałszywe wyjdą wtedy na wierzch i możecie je usunąć. Teraz "pędzelkujemy" tekst. Szlifujemy, odwirowujemy. Konstrukcja tekstu, dramaturgia?

Konstrukcja to nic więcej niż budowa, a dramaturgia to napięcie między elementami kompozycji. I jeszcze jedno na koniec. Co pół strony (mniej więcej) powinno być: "aż tu nagle". Jak nie ma "aż tu nagle" to źle, bo w życiu ciągle jest "aż tu nagle", a reportaż to samo życie.